Jüdische Pester Zeitung.

יודישע
פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דרייםאל וואכענטליך
מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג

אונד קאסטעט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד.— קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד.— קר. ע. וו.
פיערטעליעהר. 2 גולד.50 קר. ע. וו.

פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד.— קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד.50 קר. ע. וו.
פיערטעליעהר' 2 גולד.75 קר. ע. וו.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדע טאג
פרענומעריערען
אונד דער פרענומעראציאנס-פערי-
בעגינגט מיט דעם ערסטען דעס
ערשטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
וואיטצנער בולוואר נומ' 29
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראצי-
אנס-געלדער צו זענדען בעליבע.

Nr. 11, זעכצעהנטער יאהרגאנג — פעסט, פרייטאג כז טבת ה׳תרמ״ד. — Pest, den 25. Jänner 1884.

אוים דעם אונגארישען רייכסטאגע.

דיא זיטצונג דעם אונגארישען רייכסטאגעס פאם 21-טען דיעזעס וואר איינע רעכט אינטערעססאנטע. עס קאם נעמליך דאס באדשעט דעם קולטוס-מיניסטעריאומס צור פערהאנדלונג, וועלכע געלעגענהייט דער בעריהמטע דעפוטירטע דאניעל אידאני, ווא אלליעהרליך, אויך דיעסמאל דאצו בענוטצטע, אום איינען אנטראג וועגען שאפפונג איינעס געזעטצעס איבער „אללגעמיינע רעליגיאנס-פרייהייט“ איינצובריגנען. — זאוואהל זיינע היערויף בעציגליכע רעדע, אלס אויך דיא אנטווארט דעם קולטוס-מיניסטערס, העררן פאן טרעפארט, זינד רעכט אינטערעססאנט, נאמענטליך דא אוים דער אנטווארט דעם קולטוס-מיניסטערס דייטליך הערפארגעהט, דאס יעדע האפפנונג אויף דיא איינפיהרונג דער „רעליגיאנס-פרייהייט“ אין אונגארן נור איינע זעלבסט-טייושונג בילדעט, דער זיך קיין פערנינפטיגער אונד קאלט-דענקענדער מענש היגגעבען דארף. — וויר וואללען היער דיא ביידען רעדען אין מאגליכסט קורצער פאססונג פאלגען לאססען.

דאניעל איראני זאגטע: „געעהרטעס הויז! איך מוס עס טיעף בעדויערן, דאס טראטץ וויעדערהאלטער בעשליססע אונדז מעהרערער געזעטצענטווירפע בעציגליך דער איינפיהרונג דער רעליגיאנס-פרייהייט אין אונזערעם פאטערלאנדע — ביי אונס נאך אימער קיינע רעליגיאנס-פרייהייט עקסיסטירט; פרייליך, דער קולטוס-מיניסטער בעהויפטעט אימער, דאס נירגענדס אין אייראפא דיא רעליגיאנס-פרייהייט זא גוט דורכגעפיהרט איזט, אלס עבען ביי אונס. דאס איזט אבער איגריכטיג. איך וויל דיעסמאל נור פאן איינער כ ר י ס ט ל י כ ע ן סעקטע שפרעכען, וועלכע אונטער דעם נאמען „באפטיסטען“ אדער „נאצארענער“ בעקאננט איזט. דיעזע סעקטע פיהרט איבערדיעס אויך דיא בענעננונג „וויעדער-טייפער“, וויל זיא איהרע אנהענגער ערסט דאנן טויפען לאסט, ווענן זיא שאן איבער רעליגיאן זעלבסטשטענדיג דענקען קאננען, דא זיא דיא טויפע „קליינער קינדער“, דיא נאך פאן ניכטס וויססען, אלס איינען לעערען, ווערטה-לאזען אקט בעטראכטעט, דער קיינע גילטיגקייט האבען קאנן. דיעזע „באפטיסטען“ נון קאננען היער אין דער הויפטשטאדט איהרע רעליגיאזען געברייכע אונגעשטערט איבען, ניכט זא אבער געשטאלטעט זיך דיא לאגע דיעזער אנשולדיגען רעליגיאנס-סעקטע אין דער פראווינץ, וואו זיא דיא ראהעסטען פערפאלגונגען אויסצושטעהען האט! זא מאכטע אים פאריגען יאהרע דער פרעדיגער דער בודא-פעסטער „באפטיסטען“, העררן מ א י ע ר, מיט זיינער פרויא אונד דריי זיינער בעקאננטען, איינען אויספלוג נאך דעם בענאכבארטען ארטע פ ר א מ א נ ט א ר, וואו איינער איהרער גלייבענס-גענאססען וואהנטע. קוים יעדאך, דאס זיא דען וואגען פערלאססען האטטען, דא ווארדען זיא פאן דעם איינגעהעטצטען פאלקע איבערפאללען אונד בלוטיג דורכגעפריגעלט. זיא פליכטעטען אין דאס דארפס-הויז, וואו איהנען אבער יעדער שוטץ פערווייגערט ווארדע. נון ווארדען זיא נייערדינגס פאם פאבעל איבערפאללען אונד מיסהאנדעלט, זא דאס עס איהנען נור מיט שוועהרער נאטה געלאנג זיך צור איזענבאהן-שטאציאן צו רעטטען, אום וויעדער דיא הויפטשטאדט צו ערייכען. — אונד וועלכע גענוגטהואונג ערהיעלטען דיא אהנע יעדען גרונד מיסהאנדעלטען פערזאנען? איינע זעהר געריינגע גענוגטהואונג. דאס געריכט פעראורטהיילטע נעמליך דיא הויפטרעדעלספיהרער דיעזעס קראוואללס צו יע 14 טאגען ארעסט. דאס וואר אללעס; אלליין דיא אונגליקליכען מוסטען דיא ערהאלטענען שלעגע איינשטעקען. — אם אקטאבער פאריגען יאהרעס וואר מאיער וויעדער מיט איינעם געהילפען אין דיאמא (בעקעשער קאמיטאט), אום ביי 5 פערזאנען, וועלכע זיך זיינער סעקטע אנשליעסען וואללטען, דיא טויפע פארצונעהמען. דא בעאיילטע זיך יעדאך דער שטוהלריכטער אונד פערהענגטע, נאך בעפאר דיא טויפע פארגענאממען ווערדען קאננטע, אלזא פיר דיא בלאסע א ב ז י כ ט, איבער פרעדיגער מאיער איינע געלד-שטראפע פאן 100 אונד איבער דעססען געהילפען איינע געלד-שטראפע פאן 50 גולדען! — אין פאלדעש (ביהארער קאמיטאט) ווארדע דער געהילפע מאיערס זאגאר, אויף בעפעהל דעם ארטס-גייסטליכען, פיר 24 שטונדען אין איין „קאלטעס לאך“ געשטעקט! — אין דעם ארטע סארא (פעסטער קאמיטאט) איזט עס וויעדערהאלט פארגעקאממען, דאס מאן דען באפטיסטען מיט געוואלט דיא קינדער וועגנאהם, אום זיא אין דער קאטהאלישען קירכע צו טויפען!“ (גאנץ וויא עס דיעזער טאגע אין לעמבערג געשעהען, דאס איין יונגעס יודען-מעדכען, ג ע ג ע ן דען וויללען איהרעס פאטערס, אין איינער קלאסטער-קירכע געטויפט ווארדע!) —

„איך קאננטע איינע גאנצע רייהע זאלכער פעללע אויפצעהלען, דיא זיך ביי אונס אין אונגארן יעטצט, צו ענדע דעם 19-טען יאהרהונדערטס, ערייגנען, אהנע דאס דיא בעהארדען דאגעגען איינשרייטען. איך מוס עררעטהען, ווענן איך זעהע, דאס אין דער עסטערייכישען רייכסהעלפטע דיא רעליגיאנס-פרייהייט בעססער געזיכערט איזט, אלס ביי אונס אין אונגארן! (אויך אין דער עסטערייכישען רייכסהעלפטע ווירד מיט דער רעליגיאנס-פרייהייט פיעל שווינדעל געטריעבען, דא זאנסט וואהל דאך איין רייכסטאגס-אבגעארדנעטער אונד איינע שטאטטהאלטערין ניכט אלס צייגען ביישטאנד לייסטען ווירדען, ווענן איין בישאף איין יודען-מעדכען, ג ע ג ע ן דען וויללען דעם פאטערס, טויפט!) דער מיניסטער האט פאריגען יאהרעס געזאגט: „איך בין וואהל קיין פריינד דער רעליגיאנס-פרייהייט, ווענן מאן מיר אינדעס דיא גלויבענס-גרונדזעטצע דער באפטיסטען אונטערברייטעט, אונד איך מיך איבערצייגען ווירדע, דאס דיעזעלבען געגען דיא שטאאטס-געזעטצע ניכט פערשטאסען, דאנן ווירדע איך געניינט זיין, איין געזעטץ איבער דיא אנערקעננונג דיעזער סעקטע דעם רייכסטאגע צו אונטערברייטען!“ — זא האטטע דער קולטוס-מיניסטער זיך געאייסערט. היערויף בעאיילטען זיך דיא באפטיסטען, דעם מיניסטער איהרע אין איינעם בוכע צוזאממענגעפאסטען גלויבענס-זעטצע צו אונטערברייטען. אונד וואס געשאה? אבגלייך דיא גלויבענס-זעטצע דער באפטיסטען געגען דיא שטאאטס-געזעטצע ניכט פערשטאסען, דא דיעזע גלויבענס-סעקטע איינענטליך אויף דעמזעלבען גרונדע שטעהט, וויא דיא פראטעסטאנטען, מיט דעם אללייניגען אונטערשיעדע, דאס דיא באפטיסטען דיא טויפע ניכט ביי דען יונגען קינדערן, זאנדערן ביי דען ערוואכסענען פערזאנען פארנעהמען — זא האט דער קולטוס-מיניסטער דערען אנזוכען אום געזעטצליכע אנערקעננונג דעננאך צוריקגעוויעזען! — היעדורך עבען ווארדע אבער דער פאבעל ערמוטיגט, דיא באפטיסטען, אלס פערוואָרפענע קעטצער, צו פערפאלגען אונד צו מיסהאנדעלן. (דאניעל א י ר א נ י העטטע וואהל דאריף הינוויזען קאננען, דאס אין אונגארן אויך דיא יידישע רעליגיאן, דערען גלויבענס-זעטצע געגען דיא שטאאטס-געזעטצע געוויס ניכט פערשטאסען, נאך ניכט געזעטצליך אנערקאננט איזט, וואדורך דער פאבעל עבענפאללס צור פערפאלגונג דער יודען ערמונטערט ווירד!) וואהרליך, איך ווייס שאן ניכט, וואו איך בין, בין איך ווירקליך אין א ו נ ג א ר ן? אדער בין איך אין א ז י ע ן? איך האפפע, דאס ענדליך דיא מאיאריטעט דעם רייכסטאגעס דאך דיא עהרע דעם פאטערלאנדעס רעטטען ווירד! זא ווירד דיא רעליגיאנס-פרייהייט פאָדערן! איך מיינערזייטס ברינגע דען אנטראג איין: דאס הויז מאגע דען קולטוס-מיניסטער א נ ו ו י ז ע ן, איין געזעטץ איבער דיא רעליגיאנס-פרייהייט עהעמאגליכסט דעם רייכסטאגע צו אונטערברייטען!“ (לעבהאפטער בייפאלל אויף דער אייסערסטען לינקען.)

נון ערהאב זיך קולטוס-מיניסטער טרעפארט, דער אין איינער לענגערען רעדע דאס פערלאנגען איראני'ס צו ווידערלעגען זוכטע. העררן פאן טרעפארט זאגטע אונטער אנדערם: „אללע יאהרע קאממט איראני מיט זיינעם אנטראגע וועגען איינפיהרונג דער רעליגיאנס-פרייהייט, אונד איך בין, וויא יעדעס יאהר, אויך געגענווערטיג גענאטהיגט, זיינען אנטראג אבצולעהנען. ביי דער יעטציגען לאגע אונד שטימונג דעם לאנדעס, ביי דעם יעטצט הערשענדען האס אונטער דען קאנפעססיאנען — ווערע עס געוויס אונקלוג אונד אונצייטגעמעס פאן מיר, ווענן איך הייטע מיט איינעם רעליגיאנס-פרייהייטס-געזעטצע הערפארטרעטען וואללטע. געבען וויר אונס דאך בעציגליך דער מאגליכקייט דער רעליגיאנס-פרייהייט אין אונגארן קיינער ט י י ש ו נ ג הין! (שפאטטישע בעמערקונגען לינקס, צושטיממונג רעכטס.) איבריגענס הערשט אין אונגארן טהאטזעכליך גענוג רעליגיאנס-פרייהייט. היער ווירד דאך דען איינצעלנען פערזאנען ניכט נאכגעשפירט, וועלכע רעליגיאזע איבערציינונג זיא העגען! נור ווענן עס זיך אום עהע-שליעסונגען אדער אום דיא ערציעהונג דער קינדער האנדעלט, דא מוס זיך דער איינצעלנע דעם שטאאטע געגענאיבער, אן געוויססע רעליגיאזע פארמען בינדען. זאנסט קאנן יעדער אין זיינעם פריוואט-לעבען נאך איינענעם ערמעססען האנדעלן; עס איזט נאך אללדעם קיין גרונד פארהאנדען, אין אונגארן איבער דען מאנגעל דער רעליגיאנס-פרייהייט צו קלאגען!“

„פרייליך (זעטצטע העררן פאן טרעפארט זיינע רעדע פארט) געניגט דיעזע רעליגיאנס-פרייהייט העררן א י ר א נ י נאך אימער ניכט. ער וויגשט, דאס ניכט בלאס דען איינצעלנען געשטאטטעט זייא, אין איהרעם פריוואט-לעבען נאך איינענעם ערמעססען צו האנדעלן, זאנדערן דאס דער שטאאט אויך דיא שטיפטונג נייער קאנפעססיאנען געשטאטטע אונד דיעזע אויך געזעטצליך אנערקעננע. נון, פיר איינע ז א ל כ ע רעליגיאנס-פרייהייט ווערדע איך נ י ע זיין! (אונרוהע אויף דער אייסערסטען לינקען, צושטיממונג רעכטס) איינע זאלכע רעליגיאנס-פרייהייט ווירדע נור דיא אויפלאזונג דעם אונגארישען שטאאטעס הערבייפיהרען! דיא צאהלרייכען נאציאנאליטעטען מאכטען אהנעהין דען אונגארישען שטאאט צערטרימערן. דורך דיא ענטשטעהונג צאהלרייכער קאנפעססיאנען אים לאנדע ווירדע אויך דאס לעטצטע באנד פיר דיא איינהייטליכקייט דעם אונגארישען שטאאטעס שווינדען. איך קעננע נור איינען געדאנקען; נעמליך: דען אונגארישע

דער גאנג דער פערהאנדלונג וואר פאָלגענדער: צוערסט ריכטעטע דער פרעזידענט איינינע פראגען אן דען אנגעקלאגטען ראָזענבערג, דער אלס גרונד דעם „דועללס" ניכטס אנדערעס אנגעבען וואָללטע, אלס דאס אין פאָלגע געגענזייטיגער בעליידיגונגען צווישען איהם אונד דעם יונגען גראפען שטעפאן באטטהיאני דאס דועלל אונפערמיידליך וואר. דיא גאנצע געשיכטע מיט אילאָנא שאָסבערגער, דיא צוערסט איהם נאך „יידישעם ריטוס", אונד שפעטער דעם גראפען שטעפאן באטטהיאני נאך „קאטהאָלישעם ריטוס" אנגעטרויט ווארדע — פערשוויעג ראָזענבערג איך יעטצט, וויא ער דיעס איך בייא דער פאָראונטערזוכונג געטהאן. בלאָס אלס דער פרעזידענט איהן פראגטע: אָב ער נאָך לעדיג זייא? – דא אנטוואָרטעטע ראָזענבערג: „איך האבע וואָהל נאך „יידישעם ריטוס" געהייראטעט; דאָך לויט דער שטאאטס-געזעטצע בין איך אונפערהייראטעט, דא דיעזע איינע זאָלבע טרויאונג, וויא דיא מיינינע וואר, ניכט אלס גילטיג אנערקעננען!"

היעראויף שטעללטע דער שטאאטס-אנוואלט, העררר בעדע, אין וועניגען וואָרטען זיינען אנקלאגע-אנטראג. ער פאָדערטע פיר ראָזענבערג דיא האָכסטע שטראפע, וועלכע דאס געזעטץ פיר איינען זאָלכען בעשטיממט, דער יעמאנדען אים דועללע טאָדטעט, נעמליך איין שטראף-אויסמאס פאָן 5 יאהרען געפענגניס נעבסט טראגונג אללער פראָצעס-קאָסטען

נון נאהם דר' דיארפי, דער פערטרעטער דעם אלטען גראפען באטטהיאני דאס וואָרט. דיעזער וואָללטע אין איינער לענגערען רעדע דען בעווייז ערברינגען, דאס ראָזענבערג אלליין דיעזעס דועלל הערבייגעפיהרט. עס איזט וואָהל ריכטיג, דאס דער יונגע גראף עס געוועזען, דער צולעטצט דען ראָזענבערג צום דועלל געפאָדערט אונד צוואר אונטער דען הערטעסטען בעדינגונגען. אלליין דער גראף טהאט דיעס יא ניכט אויס פרייער ענטשליסונג, זאָנדערן וויל ראָזענבערג איהן אין אללען צייטונגען אין אינערהארטער וויזע בעשימפפט האט: ער מוססטע יא נאָטהגעדרונגען פאָדערן, וואָללטע ער ניכט צום געשפאָטטע אללער וועלט ווערדען."

„איך וויינשע דאהער (שלאָס דר' דיארפי זיינע רעדע), דאס דער האָהע געריכטס-האָף דעם אנגעקלאגטען איינע זאָלך שטרענגע שטראפע אנגעדייהען לאססע, דער אללע וועלט דאדורך איבערצייגט, דאס איהן גראף שטעפאן באטטהיאני ניכט אויס לייכטזין, צום דועלל געפאָדערט, זאָנדערן וויל ער היעצו אין פאָלגע טיעפער פערלעטצונגען גענאָטהיגט וואר. יא, אללע וועלט מאגע צור איבערצייגונג געלאנגען, דאס דער יונגע גראף, אלס ערלער ריטטער, נור פיר זיינע עהרע געשטאָרבען!"

נון ערהאָב זיך דער פערטהיידיגער, דר' פריעדמאנן, אונד זאגטע אונטער אנדערעם: האָהער געריכטסהאָף! איך מוס, אָבגלייך עס געגען דען וויללען מיינעס שיטצלינגס ראָזענבערג געשיעהט, דעם געריכטסהאָפע דען וואהרען גרונד דעם דועללס מיטטהיילען. דר' ראָזענבערג וואר מיט איינער דאמע נאך יידישעם ריטוס געטרויט. דיעזע דאמע ווארד אבער דרייא מאָנאטע שפעטער מיט דעם יונגען גראפען באטטהיאני נאך „קירכליכעם ריטוס" געטרויט. מאן ווירד נונמעהר בעגרייפען, דאס דר' ראָזענבערג צו דיעזעם פאללע ניכט שטיללשווייגענד זיך פערהאלטען קאָננטע. מאן ווירד נאך אלל דעם וואָהל דאָך ניכט זאגען קאָננען, דאס דר' ראָזענבערג אלליין דיעזעס דועלל פערשולדעט האבע. איבריגענס ווייס איך דען זאָ טיעפען שמערץ דעם אונגליקליכען פאטערס דעם גראפען צו ווירדיגען, דער איינען יונגען, ריטטערליכען זאָהן בעטרויערן מוס, דער אין דער בליטהע זיינער יוגענד דורך איינע קוגעל הינוועגגעראפפט ווארדע; דאָך ווערע עס פיעל עדלער געוועזען, ווען ער ניכט נאך ראבע געשטרעבט העטטע. ערסט אין דען לעטצטען יאהרען זינד פאָלגענדע צווייא פעללע פאָרגעקאָממען: פראָפעססאָר וואגנער האט דען זאָהן דעם געוועזענען יוסטיץ-מיניסטערס פערצעל אים דועללע ערשאָססען, וואָפיר ער איך פערורטהיילט ווארדע. אונד וואס טהאט דא העררר פאָן פערצעל? אין זיינער איינגענשאפט אלס יוסטיץ-מיניסטער זוכטע ער זעלבסט בייא זיינער מאיעסטעט אים בעגנאדיגונג דעם מאננעס אן, דער זיינען זאָהן געטאָדטעט האטטע. דער צווייטע פאלל וואר פאָלגענדער: יאהאנן פאָן אשבויט האט דען שטאאטס-סעקרעטער אים מיניסטעריום דעם אינגערן, העררן גראפען וויקטאָר זישי פערראריס, עבענפאללס אים דועללע דורך איינען שוס געטאָדטעט. אונד דא מאכטע זיך דער גרייזע גראף זישי אויף אונד פוהר נאך וויען, אים פיר העררן יאהאנן פאָן אשבויט דיא בעגנאדיגונג זיינער מאיעסטעט צו ערווירקען. — היער אבער זעהען וויר, דאס העררר גראף באטטהיאני זיך איינען אדוואָקאטען בעשטעללט האט, וועלכער דען דר' ראָזענבערג פאָר געריכט פערפאָלגען זאָלל! איך ביטטע אינדעס פיר העררן ראָזענבערג ניכט אים ערבארמען; איך ביטטע נור, דאס ער אלס יודע, וויל ער איינען גראפען אים דועלל געטאָדטעט האט, ניכט שטרענגער בעשטראפט ווערדען מאגע אלס וועגן עטווא איין גראף איינען יודען אים דועללע ערשאָססען העטטע!"

איך דר' ראָזענבערג שפראך איינינע וואָרטע, אין דענען ער הערפאָרהאָב, דאס ניכט לייכטזין, זאָנדערן זיינע פערלעטצטע עהרע איהם דיא פיסטאָלע אין דיא האנד דריקטע. „דער בלוטיגע אויסגאנג דיעזעס דועללס (שלאָס ראָזענבערג זיינע וואָרטע) איזט פיר מיין געפיהל זעהר שמערצליך; דאָך ניכט פיר מיין געוויססען, דא איך צום דועלל גענאָטהיגט ווארד אונד איבערהויפט דיא טאָדטונג מיינעס געגנערס ניכט בעאבזיכטיגטע."

נאך דרייפערטעלשטינדיגער בעראטהונג פערקינדעטע דער פרעזידענט אום 2 אוהר נאכמיטטאגס דאס אורטהייל, וועלכעס איבער ראָזענבערג צווייא יאהרע שטאאטס-געפענגניס פערהענגטע. —

זאָוואָהל דר' ראָזענבערג, אלס אויך דער שטאאטס-אנוואלט מעלדעטען געגען דיעזעס אורטהייל דיא אפפעללאציאָן אן. דעם דר' ראָזענבערג ערשיען נאטירליך דאס שטראף-אויסמאס צו גראָס, דעם שטאאטס-אנוואלטע דאגעגען ערשיען דאסזעלבע אלס צו גערינג, דא ער יא פיר ראָזענבערג ניכט וועניגער אלס 5 יאהרע געפענגניס-שטראפע פאָדערטע. — דר' ראָזענבערג אונד זיין פערטהיידיגער, דר' פריעדמאנן פערליעסען נאָך געסטערן מיט דעם אבענדציגע טעמעשוואר אונד בעפינדען זיך היינטע ווידער אין דער הויפטשטאדט.

געשעפטסבעריכט.

פעסטער-פרייזע.

געטריידע-געשעפט. פאָן ווייצען וואר געסטערן מעסיג צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר גוט 20000 מעטער-צענטנער ווארדען פערקויפט.

ווייצען טהייס-, 200 מעטצ' 78.5 קילאָ 9.85 גול.
100 מעטער-צענטנער 78, קילאָ 9.75 גולדען. — —
2400 מעטער-צענטנער 78' קילאָגראמם 9.80 גולדען, 100
מעטער' 78' ק' 9,80 גול. 400 מעטצ' 78. קילאָ 9,80 גול.
פעסטער-באָדען 200 מעטצ' 78'8 קילאָ 9.85 גולד.
אָבער-טהייס 300 מעטצ' 77.5 קילאָ 9,72½ גולד. —
וויסענבורגער 100 מעטצ' 77.5 קילאָ 9,65 גולד. —
באטשקאער: 1400 מעטצ' 74.8 קילאָ 9,37½ גולד. —
1400 מעטער-צטר' 74,8 קילאָגראמם 9,35 גולדען. —
באנאטער 40 מעטצר. 77 קילאָ 8.50 גולדען. —
זיעבענבירגער 100 מעטצר. 77 קילאָ 9,50 גולדען. —
נאָרדאונגארישער 230 מעטצ' 77.5 קילאָ 9,72½ גולד. —

(אללעס פער 3 מאָנאטע.)

קאָרן (נייא) 7.45 7.70 גולד.
גערסטע 7.35—8.– גולד.
האפער (נייא) 6,90—7,05 גולד.
קוקורוץ 6.15—6,25 גולד.
רעפס פער אויגוסט-סעפטעמבער 1884 צו 14.25 14,50 גולד.

וויענער-פרייזע.

וויענער שלאכט-פיעהמארקט. דער אויפטריעב אויף דעם וויענער שלאכט-פיעהמארקטע אם 21-טען ד' מ' בעטרוג 2492 שטיק. דאפאָן ווארען: 1626 אונגארישע, 398 פאָלנישע אונד 468 דייטשע. דיא פרייזע שטעללטען זיך פער 100 קילאָגראמם: אונגארישע מאסט-אָכסען 45 — 65. גולד., פאָלנישע 54—63 גולד. — אונד דייטשע 54—67. גולד.

לאָטטאָ-ציעהונג פאָם 19. יענגער 1884.
בודאפעסט 72 80 31 40 37

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

ווייצען (נייער)	קוואליטעט פר. העקטאָל.	פער 100 קילאָגראמם
נאָרד-אונגארישער	75	
"	76	
"	77	9.— — 9,05
"	78	9.05 — 9.10
"	79	9.15 — 9.20
"	80	9.25 — 9,30
"	81	9.35 — 9.40
פעסטער-באָדען	75	
"	76	
"	77	9.25 — 9.30
"	78	9.25 — 9.40
"	79	9.45 — 9.50
"	80	9,60 — 9.65
"	81	9.70 — 9,75
טהייס	75	
"	76	
"	77	9.35 — 9.40
"	78	9.45 — 9.50
"	79	9.55 — 9.60
"	80	9.65 — 9.70
"	81	9.75 — 9.80
וויסענבורגער	76	
"	77	9.25 — 9,30
"	78	9.35 — 9.45
"	79	9.45 — 9.50
"	80	9.60 — 9.65
"	81	9.[illegible] — 9.75

פרוכטע	קוואליטעט פר. העקטאָל.	פער 100 קילאָגראמם
קאָרן	70 —	8.— — 7.70
גערסטע מאלץ	62	—.—
" פוטטער	62	8.80 — 7.60
האפער	40	6.80 6.75
קוקורוץ באנאטער	75	6.80 — 6.65
אנדערע	73	6.75 6.65
הירזע	—	7.30 — 6.90

טערמין-פרייזע		פער 100 קילאָגראמם
ווייצען	פער הערבסט	10 —
	פריה-יאהר	9 20
קוקורוץ		6,63
גערסטע		
האפער		6.91
		—
רעפס		—.—

זאק-מעהל	נומער	ק'. פל.
דער זאק צו 100 קילאָגראמם מיט זאק פרייא באהן	0	18 60
	1	18 —
	2	17 40
	3	16 90
	4	16 —
	5	15 —
	6	14 20
	7	13 20
	8	12 20
	8½	10 50
שפיריטוס: אלטע מעטהאָדע פראָמפטע		33,50
" נייע " קארטאָפפעל		31 —

קורז-טאבעללע פאָם 22. יענגער

געלד-קורז	פל. ק'.
ווילבער-אגיאָ	100 —
דוקאטען	5 71
עסטערר.-אונגאר. 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פראנקס)	9 60
נאפאָלעאָנדאָר	9 59
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	59 35
20 מארק-שטיקע	11 85
פאפיער-רובעל	1 17

לאָזע	פל. ק'.
1854-ער 4-פראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	123 —
1860-ער גאנצע	138 —
דטאָ האלבע	147 —
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	169 50
דטאָ " 50 "	168 50
[illegible]	147 25
[illegible] לאָזע	19 25
קרעדיט-לאָזע	170 —
כלארי-לאָזע צו 40 גולדען	38 25
דאנוי-דאמפפשיפפארטס-לאָזע	110 50
אינזבריקער לאָזע	19 50
קעגלעוויטש לאָזע צו 10 גולדען	18 —
קראקויער לאָזע " 20 "	18 50
אָפנער לאָזע " 40 "	38 50
פאלפי לאָזע " 40 "	36 —
רודאָלפס לאָזע " 10 "	20 —
סאלם לאָזע " 10 "	—
זאלצבורגער לאָזע " 20 "	32 —
סט.-גענואַיס לאָזע " 40 "	49 50

לאָזע	פל. ק'.
[illegible] לאָזע צו 20 גולד.	23 —
פריעמיען לאָזע " 100	126 —
דטאָ " 50	64 —
וואלדשטיינ-לאָזע " 20	27 75
ווינדישגרעץ " 20	37 —
אונגאריש.-פרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	113 —
[illegible]-לאָזע	110 75
וויענערלאָזע	123 60

ווערטה-פאפיערע	פל. ק'.
אונגארישע גאָלדרענטע 6%	121 20
דטאָ " צו 4%	88 90
אונגארישע פאפיער-רענטע	86 70
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	100 —
טעמעשוואר באנאטער	100 —
זיעבענבירגישע	99 50
גאליציש	99 10
בוקאווינא	97 —
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	140 25
וויינצעהנט-אבלאָזונג-אָבליגאציאָנען	97 50
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באָדענ-קרעדיט צו 5 אייזהאלב פראָצענט	100 —
דער אונגארישען היפאָטהעקען באנק צו 5½ פראָצענט	9[illegible] —
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענ-קרעדיט-אנשטאלט צו 5½ פראָצענט	100 —
דער אָסט-באהן	92 75
" נאָרד-אָסט-באהן	147 —

Eigenthümer und verantwortlicher Redakteur: M. REIS.

Budapest, 1884. Druck, v Moritz Burian Waitznerboulevard.

ריטטער פֿאָן שריק, געלאָרען וואורדע. דיעזער ערשיען אין בעגלייטונג זיינעס סעקרעטערס, העררן פֿאָהל. קוים יעדאָך, דאס דיא ביידען מעננער דען זיטצונגס-זאאל בעטראטען, אלס צאהלרייכע מיט-גליעדער דער קאָנפֿערענץ פֿאָן איהרען זיטצען אויפֿשפּראנגען מיט דעם רופֿע: „הינויס מיט דיעזעם עסטערייך-אונגארישען פֿעררעטהער! וויר האבען 'א עבען איבער אונזערע געווערבע- אונד האנדעלס-אנגעלעגענהייטען צו בעראטהען, אונד וויר דולדען עס דורכאוים ניכט, דאס אונזערע בעשליססע אן עסטערייך-אונגארן פֿ ע ר ר א ט ה ע ן ווערדען זאָללען!" — העדר ריטטער פֿאָן שליק פֿער-ליעס נאטירליך מיט טיעפֿער ענטריסטונג זאָגלייך דען זיטצונגס-זאאל. שלימער ערגינג עס יעדאָך זיינעם סעקרעטער העררן פֿאָהל. דא דורך דיא שקאנדאל-מאכער אין געדרענגע ענטשטאנד, קאָנג-טע ער זיך ניכט זאָגלייך אוים דעם זיטצונגס-זאאלע ענטפֿערנען; ער מוסטע דאהער דיא ערגסטען בע-שימפּפֿונגען ערדולדען, נור מיט שוועהער נאָטה געלאנג עס איהם, ענדליך אוים דען הענדען דער קראוואלל-מאכער צו ענטקאָממען." — עס איזט זעלבסט-פֿערשטענדליך, דאס אונזער מיניסטער דעס אייסערען איינע זאָלכע בעליידיגונג דעס עסטערייך-אונגארישען גענעראל-קאָנזולס דורך דיא ראָהען רומענען ניכט שטיללשווייגענד הינגעהמען ווירד; ער מוס אונבעדינגט היעפֿיר פֿיר אונזער מאָנארכיע איינע גלענצענדע גענוגטהואונג פֿאָרדערן! מאן דאַרף דאָך ניכט פֿערגעססען, דאס דיעזע בעליידי-גונג ניכט געגען דיא פּ ע ר ז אָ ן דעס גענעראל-קאָנזולס געריכטעט וואר, זאָנדערן גאנץ אייגענט-ליך געגען אונזערע מ אָ נ א ר כ י ע! דיא גע-ווערבע- אונד האנדעל-טרייבענדען אין רומעניען פֿירכטען נעמליך דיא קאָנקורענץ עסטערייך-אונגארנס, וועלכעס נאָך רומעניען גוטע אונד ביל-ליגע וואארען ליעפֿערט. ווא עס אין אונגארן ווייענס דער אנטי-סעמיטען היעס: „קויפֿעט ביא קיינעם יודען!" זא היסט עס יעטצט אין רומעניען: „קוי-פֿעט קיינע עסטערייך-אונגארישען וואארען!" — איינער זאָלך פֿיינדליכען בעוועגונג געגען אונזערע מאָנארכיע מוס אונבעדינגט מיט קראַפֿט, ענערגיע אונד מאָגליכסטעם נאכדרוקע ענטגעגענגעטרעטען ווערדען! —

* (דיא יודען אין רוסלאנד.) איינע פּעטערסבורגער דעפּעשע פֿאָם 23-טען דיעזעס מעלדעט: „פּעטערסבורגער צייטונגען בראכטען פֿאָר קורצעם דיא מעלדונג, דאס לויט פֿערפֿיגונג דער רוסישען רעגיערונג עס דען עסטערייך-אונגארישען יודען ניכט געשטאטטעט זייא, זיך אויף דעם גע-ביעטע רוסלאנדס ניעדערצולאססען, אונד דאס יענע, וועלכע שאָן לענגסט אין רוסלאנד וואָהנען, דאצו געצוואונגען ווערדען מאָגען, ר ו ס י ש ע אונ-טערטהאנען צו ווערדען; זאָ מעלדעטען דיא בלעט-טער. ווא וויר יעדאָך נונמעהר אין רעגיערונגס-קרייזען ערפֿאהרען, איזט דיא גאנצע מעלדונג נור איינע באָזווילליגע ערדיכטונג זייטענס זאָלכער פּאָ-ליטיקער, וועלכע צווישען רוסלאנד אונד עסטער-רייך-אונגארן איינע גערייצטהייט הערויפֿבעשוואָרען מאכטען!" (עס ליעגט אויף דער האנד, דאס דיא מעלדונג דער צייטונגען בעציגליך דער אויסווייזונג עסטערייך-אונגארישער יודען אוים רוסלאנד פֿאָלל-קאָממען ריכטיג וואר. אללײן דא העדר גירס, רוסישער מיניסטער דעס אייסערן, דיעזער טאגע, ווא וויר בערייטס קירץ געמעלדעט, אין וויען ווײלטע, זאָ דירפֿטע איהם גראַף קאלנאָקי וואָרם אנס גע-לעגט האבען, וועלך שלעכטען איינדרוק עס ביים וויענער האָפֿע מאכען ווירדע, ווענן דיא עסטערייך-אונגארישען יודען ווירקליך דאס רוסישע געביעט פֿערלאססען מיסטען. זאָ קאם עס, דאס מאן נון פֿאָן פּעטערסבורג אוים דיא מעלדונג פֿאָן דיעזער אויס-ווייזונג עסטערייך-אונגארישער יודען איינפֿאַך אלס באָזווילליגע ערדיכטונג בעצייכנעט, דא דיא רעגיע-רונג אין רוסלאנד אן זאָ עטוואס גאר ניע געדאכט. — וויר זינד מיט דיעזעם „ליגען" פֿאָללקאָממען צופֿריעדען; עס איזט יא איין „גוטעס צייכען", ווענן דיא רוסישע רעגיערונג דיא פֿאָן איהר בעאבזיכ-טיגטע אונטהאט געגען דיא יודען ענטשיעדען אב-לייגנעט!)

* (דר' בלאָך — אויסגעליעפֿערט.) אוים וויען ווירד פֿאָם 23-טען דיעזעס בעריכטעט: „היעטע האטטע דיא קאָממיססיאָן דעס רייכסראטהעס איבער יענע געזוכע דער געריכטסהאָפֿע צו ענטשיי-דען, וועלכע אום דיא אויסליעפֿערונג פֿאָן דעפּוטיר-טען איינשרייטען, דאמיט דאס געריכט געגען דיזעל-בען פֿאָרגעהען קאָננע. אונטער דיעזען בעפֿאנד זיך זיך אויך איין געזוך אום אויסליעפֿערונג דעס דע-פּוטירטען ראבבינער בלאָך, געגען וועלכען פּראָ-פֿעססאָר ראָהלינג בעקאננטליך איינען פּראָצעס וועגען „עהרען-בעליידיגונג" אנשטרענגטע. דר' ו ו ע-ב ע ר, דער רעפֿערענט דיעזער קאָממיססיאָן, שטעללטע דען אנטראג, דאס ראבבינער דר' בלאָך ניכט אויסגעליעפֿערט ווערדען מאָגע, דא דיא גאנצע אנ-געלעגענהייט בערייטס „פֿעריעהרט" איזט; לויט דעם עסטערייכישען געזעטצעס מוס נעמליך איינע קלאגע וועגען עהרען-בעליידיגונג וועהרענד איינעס בעסטיממטען צייטרוימעס צור ענטשיידונג געלאנ-גען; איזט יעדאָך דיעזער צייטרוים פֿאָראיבער, דאנן איזט דיעזער עהרען-בעליידיגונגס-פּראָצעס אלס „פֿעריעהרט" צו בעטראכטען אונד מוס פֿאָם גע-ריכטע איינפֿאַך צוריקגעוויעזען ווערדען. — ווי זעהר בעגרינדעט דיעזע איינווענדונג דעס רעפֿערענ-טען אויך וואר, זאָ ערקלערטען זיך דאָך מעהרערע מיטגליעדער פֿיר דיא אויסליעפֿערונג דעס דר' בלאָך. זיא זאגטען נעמליך: „עס שטעהט ניכט אונס דאס רעכט צו, דאריבער צו ענטשיידען, אָב אירגענד איין פּראָצעס „פֿעריעהרט" זייא, זאָנדערן דעם געריכטע. וויר מיססען איינמאל דען דר' בלאָך אויסליעפֿערן; ווירד דאנן דאס געריכט איינ-זעהען, דאס דער פּראָצעס מיטטלערווײלע „פֿער-יעהרט" איזט, דאנן ווירד עס געוויס דיא קלאגע ראָהלינגס צוריקווייזען, אום וואס אבער זאָללען וויר אונס אם אללערווענינגסטען צו קיממערן האבען!" — ביא דער אבשטיממונג שטיממטען פֿיר מיטגליעדער דער קאָממיססיאָן געגען, זעכס מיטגליעדער דאגעגען פֿיר דיא אויסליעפֿערונג דעס דר' בלאָך." — וויר גלויבען, אין דיעזער אויסליעפֿערונג וויעדער איין שטיק אנטי-סעמיטיסמוס ערבליקען צו מיססען. דיעזע העררען מאכטען עס נור דאהין ברינגען, דאס ראָהלינג פֿאָר דעם געריכטע וויעדער געלעגענהייט פֿינדע, זיינען האס געגען יודען אונד יודענטהום דורך שימפּפֿרייען צום אויסדרוקע צו ברינגען. עס איזט אינדעס צו האָפֿפֿען, דאס יעדער אונפּארטהייאישע געריכטס-האָף דען גאנצען פּראָצעס ווירקליך אלס „פֿעריעהרט" ערקלערען ווירד, דער גאר ניכט צור פֿערהאנדלונג געלאנגען קאָנן, דורך איינע זאָלכע ענטשיידונג ווירדע דען וויטהענדען אנטי-סעמיטען, וועלכע שאָן זעהנזוכטספֿאָלל איינעם שקאנדאל אים געריכטס-זאאלע ענטגעגענזעהען, דיא פֿריידע גרינד-ליך פֿערדאָרבען זיין!

* (איין גייסטליכער אלס „עהרען-יודע"!) אוים סעגעדין ווירד בעריכטעט: דיעזער טאגע פֿייערטע דער היעזיגע שטאדט-גייסטליכע אנטאָן קרעמינגער זיינען 80-יעה-ריגען געבורטסטאג. עס איזט זעלבסטפֿערשטענד-ליך, דאס דער גרייזע מאנן ביא דיעזער פֿעראנ-לאססונג פֿאָן צאהלרייכען דעפּוטאציאָנען בעגליק-ווינשט וואורדע. אם מייסטען איבערזעהען עררעגטע עס יעדאָך, דאס דער ראבבינער עמאנועל לאָוו דעם גייסטליכען אים נאמען דער סעגעדינער יידישען גע-מיינדע איין פּראכטפֿאָללעס „אלבום" איבערריכטע נעבסט איינעם „עהרען-דיפּלאָם", לויט וועלכעם דער עהרוווירדיגע פּפֿארער צום „עהרען-מיטגליעדע דער יידישען קולטוסגעמיינדע" געוועהלט וואורדע; דער 80-יעהריגע גייסטליכע איזט אלזאָ אים אלטער „עהרען-יודע" געוואָרדען!! — וויר מיססען עס אָפֿפֿען הערויסזאגען, דאס וויר איינע דעראַרטיגע אויסצייכ-נונג איינעס גייסטליכען געגענאיבער ניכט נור פֿיר אונפּאססענד, זאָנדערן אלס דיא „האכסטע לעבער-ליכקייט" בעטראכטען מיססען. עס וואָרען שאָן פֿעללע, דאס פֿערדיענסטפֿאָללע כריסטען צו עה-רענמיטגליעדערן פֿאָן יידישען וואָהלטהעטיגקייטס-

---

„דאס האב' איך נון וויעדער פֿאָן מיינער פֿראָממקייט! איך בין נעמליך סאמועל שאָפּס. ווענן זיא זיך נאָך עראיננערן, אונד בין איין פֿראָמער יוד נאָך דעם אלטען גלויבען. קאנן איך וואס דאפֿיר, ווענן זאָגאר אין דען כשר-ווירטהשייזערן דיא יידישען „שפּייזעגעזעצע" ניכט מעהר בעאָבאכטעט ווערדען? בין איך געזעססען דא דרין אונד האב' געגעססען איינען בראטען. קאנן איך וואס דאפֿיר, דאס איזט געלעגען מיטטען אין דער שיססעל איין שטיק שפּעק? — „איין שטיק שווינעשפּעק, מיט רעשפּעקט צו מעל-דען!" האב' איך געריסען לויט אונד דיא הענדע צוזאממענ-געשלאגען אונד האבע אויף דער גאבעל אויפֿגעשפּיעסט דאס שטיק שווינעשפּעק! איך וואָללטע, דאס אללע אנ-דערען יודען זעהען מאָגען, ווי מאן זיא אין דיעזעם גאסטהויזע מיט „נבלות וטרפות" טראקטירט! — דאנן אבער געקאָממען דיא ווירטהין אונד דער קעללנער, דערים מיט איהר האלט, אונד האבען מיך הינויסגעשמיססען. נון, עס העטטע שלימער ווערדען קאָננען."

דיא וואונדע מיסטע יעדאָך נאָך טיכטיג שמערצען, דען סאמועל שאָפּס פֿערצאָג זיין געזיכט ניכט מעהר צום לאכען, זאָנדערן שלאָס דיא אויגען, ווי אין איינער אָהנמאכט. אויף דיא פֿראגע היינריכס, ווא ער וואָהנע? — שפּראך ער שוואך: „ווא ווערדע איך וואָהנען, בעסטער העדר? קאנן איך וואָהנען אונטער מענשען? קאנן איין שנאָרער לעבען אין פּעסט, ווי איין מענש? ביא וועם ווערדע איך וואָהנען? ביים פֿערריקטען פֿליק-שניידער, ביים העררן אָסוואלד פֿרענקעל, דעם „רע-ליגיאָנס-שטיפֿטער". אומשלאָגען ווירד איהנען צו שמיל ווערדען, ווענן זיא מיך הינבריינגען, ווייל זיא דאָך איין ארצט

אונד ווערדען איינען ארמען פֿערוואונדעטען ניכט לאססען ענטגעלטען איהרען אלטען צאָרן!"

עטוואס עראיננערטע זיך היינריך אן דאס געזיכט דעס וואגאבונדען. דיעזער שאָפּס האטטע זיך נעמליך איינסט ביים „פֿעראיין פֿיר וואגאבונדען" געמעלדעט אונד האטטע וואָכענלאנג אונטערשטיטצונג גענאָססען, פֿיר זיינע אנגעבליך אים „וואָכען-בעטטע" ליעגענדע פֿרויא, ביז דר' היינריכס דאצווישענקונפֿט צור ענטדעקונג פֿיהרטע, דאס שאָפּס וועדער פֿרויא, נאָך קינד בעזאס!

היינריך פֿערציעה איהם דיא „פֿעריעהרטע" שפּיטצבו-בערייא גערן, דא ער ענדליך האָפֿפֿען דורפֿטע, דורך איהן דען שיטצלינג דער שאָנען מאטהילדע, נעמליך דען שניידער אָסוואלד פֿרענקעל, אויספֿינדיג צו מאכען.

סאמועל שאָפּס וואר נאָך צו שוואך אָדער נאָך צו זעהר מיט זיינען אייגענען אנגעלעגענהייטען בע-שעפֿטיגט, אום אויף דיא פֿראגע נאָך דעם שניידערס וואָה-נונג זאָפֿאָרט צו אנטוואָרטען.

„פּעך האב' איך, ווייטער ניכטס, (ריעף ער) אללע שאבבעס ביינאהע, ווענן איך גוט עססען וויל, פּאססירט מיר זאָ וואס. איך טרעטע איין, לאס מיר אויפֿטראגען, אונד ווענן איך זאטט בין, מוס איך איממער איהנער איינע זינדע געגען דאס רעליגיאָנס-געזעטץ ענטדעקען! איינ-מאל איזט „שווינעשפּעק" צום בראטען געטהאָן, איין אנדערמאל „בוטטער"! — „מילכיג" אונד „פֿליישיג" אויף איינעם טעללער! דאנן שטעהט וויעדער קעזע אויף דעם טיש, וועהרענד איך פֿלייש עססע, אָדער איך עססע קעזע אונד זאָלל איהן מיט איינעם מעססער שניידען, וואָראן נאָך קלעבט איין שטיק פֿעטט פֿאָן איינער וואורסט. אָדער איך לאס מיר געבען איין הוהן אונד זעה, עס איזט ניכט געשלאכטעט, ווי זיך'ס געהערט; איך וויל עססען איין האז' אונד עס איזט איינע קאטץ; אָדער איך האבע אפּ-פּעטיט אויף איין געשלאכטעטעס הוהן אונד עס איזט געשאָססען! אונד איך, איך מוס פֿינדען ביים עססען דיא „שראָטט-קאָרנער", דאס איך מיר דיא צעהנע דאראן ענטצווייא ביסע אונד שרייע, אונד דער שפּעק-מאקעל איזט זאָראן פֿערטיג."

„קאָננען זיא עס ניכט דאהין ברינגען, דאס זיא זאָלכע „פֿערשטאָססע געגען דיא רעליגיאָן" אן דענען זיא איבעריגענס אונשולדיג זינד, וועניגער שטרענג עמפּפֿינדען?" — פֿראגטע היינריך, דער ביא אללעם אבשייא, דען דער מאנן איינ-פֿלאָסטע, זיך מיטלייד ניכט אונטערדריקען קאָנטע.

„נאָטט, דיא היילינע רעליגיאָן קעננט קיין ערבארמען! (זאגטע שאָפּס פּפֿיפֿפֿיג), אונד דאנן — דיא זאכע האט אויך איהרע גוטע זייטע. איך וויים ניכט, ווי עס קאָממט, אבער איך ברויכע ניע צו בעצאהלען. ענטוועדער דיא לייטע פֿירכטען, דאס איך דורך מיינע ענטדעקונג איהנען דיא יידישען געסטע אבוועגדיג מאכען ווערדע — דאנן ביטטען זיא מיך, צו שווייגען, היססען מיך געהען אונד נעהמען קיין געלד פֿאָן מיר; אָדער דאס גאנצע ליעגט איהנען ניכט אויף: זיא פֿינדען מיינע ענטדעקונג פֿיר לעכערליך — דאנן שמייססען זיא מיך הינויס, ווי מיך היישט, אונד דא פֿערגעססען זיא אויך וויעדער אויף דיא בעצאהלונג! — שאדע נענוג, דאס מאן אין דיעזעם גאסטהויז ניכט וועניגסטענס צווייטמאל געהען קאָנן!"

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

שטאאטס-געדאנקען; איך וויל דאהער דורך דיא רעליגיאָנס-פרייהייט ניכט דיא מאָגליכקייט צור בילדונג צאהלרייכער נייער קאָנפעססיאָנען ביעטען, וועלכע דער איינהייטליכקייט דעם אונגארישען שטאאטעס נור צום שאדען געררייכען ווירדע!" — (צושטיממונג רעכטס. ווידערשפרוך אויף דער אייסערסטען לינקען.)

קלארער אלס דער קולטוס-מיניסטער זיך דיעסמאל אין בעצוג אויף דיא רעליגיאָנס-פרייהייט געאייסערט, האט נאָך ניעמאנד אים אונגארישען רייכסטאגע איבער דיעזען געגענשטאנד געשפראָכען. ער זאגטע עס גאנץ רונד הערויס, דאס זיך ניעמאנד בעציגליך דיעזעס פונקטעס איינער טיישונג הינגעבע, דא אין אונגארן דיא איינפיהרונג דער רעליגיאָנס-פרייהייט ניכט מאָגליך. — וועלכע וואנדלונג וועהרענד איינעס יאהרצעהנטס! פאָר איינעם יאהרצעהנט ארבייטעטע אין אונגארן אללעס פיר דיא איינפיהרונג דער רעליגיאָנס-פרייהייט; הייטע דאגעגען שטיממט דיא מאיאָריטעט דעם רייכסטאגעס דעם קולטוס-מיניסטער צו, דאס דיא איינפיהרונג דער רעליגיאָנס-פרייהייט איבערהויפט אונמאָגליך זייא! עס הערשט נונמעהר אים רייכסטאגע בעטרעפפס דער רעליגיאָן גלייכזאם דיעזעלבע שטימונג, וויא אים אבערהויזע! אונד ביי איינער זאָלכען שטימונג ווארדע דאס מיש-עהע-געזעטץ איינגעבראכט! וואהרליך! עטוואס אונצייטגעמעסערעס איזט קיים דענקבאר! —

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

*) (געשפרעך צווישען איינעם רעדאקטער אונד דעם רוסישען מיניסטער.) וויא אונזערע לעזער בערייטס וויססען, ווילטע דער רוסישע מיניסטער דעם איסערן, הערר פאָן גיערס, איינגע טאגע אין וויען. דער הויפט-רעדאקטער דער „נייען פרייען פרעססע", הערר דר' באבער, בעזוכטע דען רוסישען שטאאטס-מאנן, מיט דעם ער איין אייסערסט אינטערעססאנטעס געשפרעך פיהרטע. הערר דר' באבער בעריכטעט היריבער פאָלגענדעס: „וועהרענד דעם צווייטעגיגען איינפענטהאלטעס דעם העררן פאָן גיערס אין וויען האטטע איך געלעגענהייט, פיר קורצע צייט דען רוסישען שטאאטס-מאנן צו שפרעכען אונד איינגע בעמערקונגען פאָן איהם צו הערען, דיא געאייגנעט זינד, צור קלערונג דער איגענבליקליכען אייראָפּעאישען לאגע איינגעס בייצוטראגען. הערר פאָן גיערס אייסערטע זיך אין האָהעם גראדע בעפריעדיגט איבער דען עמפפאנג, דער איהם אין וויען בערייטעט ווארדע. „מיינע געגענווערטיגע רייזע (זאגטע ער) האטטע אורשפרינגליך נור דען צוועק, מיינע קראנקע טאָכטער אין איטאליען צו בעזוכען, אונד וועהרענד דיעזער צייט מיך פאָן דען אמטס-געשעפטען פערנצוהאלטען. דא האבע איך פאָם פירסטען ביסמארק איינע איינלאדונג ערהאלטען, איהן אין פריעדריכסרוהע צו בעזוכען. איינער זאָ שמייכעלהאפטען איינלאדונג האבע איך פאָלגען מיססען, אונד איך בין אייסערסט בעפריעדיגט איבער דיא פאָרטרעפפליכען בעציעהונגען רוסלאנדס צו דייטשלאנד. פאָן פריעדריכסרוהע אבגערייזט, האטטע פירסט לאָבאנאָפף מיר מיטגעטהיילט, דאס עס דער וואונש דעם קאיזערס אונד קאָניגס פראנץ יאָזעף זייא, מיך אין וויען צו זעהען, אונד איך האבע מיך אומזאָ בערייטוויליגער בעאיילט, דיעזעם וואונשע צו ענטשפרעכען, אלס מיך איינע אלטע פערזאָנליכע פריינדשאפט מיט דעם גראפען קאלנאָקי פערבינדעט. — דא איזט אויך דיא איינגעטהיימליכע, אין דער פרעססע פיעלפאך בעשפראָכענע פראגע ענטשטאנדען, אָב איך איינע איינלאדונג נאך וויען ערהאלטען האבע אָדער ניכט? דאס איינע אונד דאס אנדערע איזט דער פאלל. וועגן נעמליך איין פריוואט-מאנן איינען זאָלכען וואונש אויסגעשפראָכען העטטע, וויא איהן פירסט לאָבאנאָפף מיר מיטגעטהיילט, זאָ ווירדע איך איינע „אָרדנונגסמעסיגע איינלאדונג" אבגעוואַרטעט האבען; וועגן אבער איין העררשער וויא קאיזער אונד קאָניג פראנץ יאָזעף, וועלכער מיינען קאיזערליכען העררן בעפריינדעט איזט, איינען זאָלכען וואונש אויסשפריכט, זאָ איזט דיעס זאָ פיעל וויא איינע איינלאדונג, דער איך מיט פרייידען געפאָלגט בין. — „וויר דירפען אלזאָ — (ערלויבטע איך מיר צו בעמערקען) — דיעזע רייזע אלס איינע פריעדענסבירגשאפט מעהר בעטראכטען?" — „ניכט אלס איינע בירגשאפט, אלס איינען בעווייז דעם פריעדענס! (ערוויעדערטע הערר פאָן גיערס) דענן דיא בעציעהונגען צווישען ביידען שטאאטען וואַרען אויך אָהנעדיעס אונד פאָרהער פאָרטרעפפליכע. איבערהויפט איזט דיא אייראָפּעאישע לאגע איינע זאָלכע, דאס איינע שטאָרונג דעם אייראָפּעאישען פריעדענס פאָן קיינער זייטע צו בעזאָרגען איזט." — „דיא „נייע פרייע פרעססע" (זאגטע איך היערויף) איזט איינע וואַהרע פאַנאַטיקערין דעם פריעדענס!" — „דאס בין איך אויך! (ריעף לעבהאפט הערר פאָן גיערס) דארין טרעפפען וויר אונס, אונד איך בין זעהר דאנקבאר דאפיר, וועגן זאָוואָהל היער וויא ביי אונס דער פריעדע געפרעדיגט ווירד; ווער דאצו בייטראגט, דיא בעפאָלקערונגען אין דיעזעם זינגע צו שטיממען, ערווירבט זיך איין פערדיענסט אום ביידע שטאאטען. — „אבער נאָך איממער העגען זעהר פיעלע פאָליטיקער פאָראורטהייל (וועגדעטע איך איין), דאס עס צו איינעם קריעגע צווישען עסטערריך אונד רוסלאנד איינמאל קאָממען מיססע?" — „איך קאנן מיר דאס ניכט אנדערס ערקלערען (זאגטע לעבהאפט דער מיניסטער), אלס דאמיט, דאס עס איינען זאָלכען קריעג נאָך ניכט געגעבען האט! יא וואָהל, טהאטזעכליך וואר עסטערייך מיט רוסלאנד נאָך ניעמאלס אים קריעגע; דענן דער איינע פאלל אוים דער נאפאָלעאָנישען צייט קאנן וואָהל היער ניכט אין בעטראכט קאָממען. איינען אויס אינטערעססע ענטשטאנדענען קריעג צווישען עסטערייך אונד רוסלאנד קענגט דיא געשיכטע ניכט! עס גיבט פערשיעדענהייטען דער אינטערעססען אונד עס ווירד זאָלכע איממער געבען. אבער ווארום זאָללטען וויר אונס ניכט איממער פערשטענדיגען קאָננען? וויר פינדען איינגענבליקע אין דער פערגאנגענהייט, אין דענען זיך זאָגאר „שטארקע שוועריגקייטען" צווישען עסטערייך אונד רוסלאנד אין דען וועג צו שטעללען שיענען, עס איזט אבער דער ווייזהייט דער מאָנארכען אונד דער לייטענדען שטאאטס-מעננער יעדעסמאל געלונגען, דיא האָהערען אינטערעססען ביידער רייכע, וועלכע דיעזע אויף איין „גוטעס איינפערנעהמען" פערוויעזען, צור געלטונג צו ברינגען." — „דאס איין פאָן זאָלכער געזיננונג ערפיללטער שטאאטסמאנן דיא רוסישע פאָליטיק לענקט (זאגטע איך היערויף), איזט איינע גראָסע בערוהיגונג פיר אללע פריעדענס-פריינדע." — „דאס איך דיא רוסישע פאָליטיק לענקע, מוס איך אבלעהנען! דיא רוסישע פאָליטיק ווירד פאָן זיינער מאיעסטעט דעם קאיזער בעשטיממט, וויר אנדערע זינד נור זיינע ווערקצייגע. אבער דאס דיעזע פאָליטיק פאָן דען „פריעדליכסטען אבזיכטען" ערפיללט איזט, דאס איזט ריכטיג, אונד ווירד אויך היער אנערקאננט. זיינע מאיעסטעט דער קאיזער אונד קאָניג פראנץ יאָזעף, פאָן דעם איך אויף דאס האלדפאָללסטע עמפפאנגען ווארדע, וויים עס, אונד אויך גראף קאלנאָקי וויים עס. אוים דיעזען פריינדשאפטליכען געזיננונגען איזט אויך מיין בעזוך אין וויען הערפאָרגעגאנגען." — דאמיט ענדעטע דאס געשפרעך. (אללענפאללס געהט היעראוים הערפאָר, דאס מאן אין רוסלאנד ווענינגסטענס פאָרלייפיג בעשטרעבט איזט, זיך מיט אונזערער מאָנארכיע ניכט צו פערפיינדען, וואס איממערהין אלס בירגשאפט געלטען קאנן, דאס דער וועלט-פריעדע אין נעכסטער צוקונפט קיינע גראָסערע שטאָרונג ערליידען דירפטע.)

*) (רומענישע ראהייט.) אוים יאססי (רומעניען) ווירד בעריכטעט: דיעזער טאגע היעלט היער דער היעזיגע געווערבע אונד האנדעלס-פעראיין איינע קאָנפערענץ אב, צו וועלכער אויך דער עסטערייכ-אונגארישע גענעראל-קאָנזול, הערר

פֿאָלליעטאָן.

אונזערע צייט.

(17-טע פאָרטזעטצונג.)

„פאָן אונס איזט ניכט פיעל צו ערצעהלען. (זאָ לויטעטע דער בריעף ווייטער) איך מאכע מיר רעכט פיעל זאָרגע אום מאטהילדע: אבער פאפא איזט וויעדער, גאָטטלאָב, רעכט מונטער. איך זעלבסט וויינע מיינע טאשענטיכער אים שטיללען פאָלל.

אין האָכאכטונג אונד אויפריכטיגער פערעהרונג,

איהרע ערגעבענסטע עווא פאָן קאראש."

נאכשריפט. „איך וויים ניכט, וועסהאלב איהנען מאטהילדע דיעזען בריעף ניכט זעלבסט געשריעבען האט. אין ביסכען צערשטרייאונג טהוט איהר זאָ גוט — גריססען זיא איהרען פריינד לאָיאָש." —

אם נעכסטען טאגע נעגען איין אוהר וואר היינריך אין דער ראדיאל-שטראסע אונד פאָרשטע אין דער גאנצען געגענד פערגעבענס נאך דעם שניידער-מייסטער אָסוואלד פרענקעל. אים אדרעס-קאלענדער וואר דער נאמע איבערהויפט ניכט צו פינדען געוועזען, אונד היער קאננטע איהן ניעמאנד; דיא אנגאבע, ער וואָהנע אין דער צווייטען זייטענגאססע רעכטס, וואר אויך נאר צו אונגענויא.

איינסטווייילען פרייטע זיך היינריך איבער דען אויסטראג. ער לעבטע נון שאָן זאָ פיעלע יאהרע אין פעסט אונד האטטע דיעזען ווינקעל נאך ניכט קעננען געלערנט. דער, וויא מאנכערלייא אנצייכען פערריעטהען, באלד נייען שאָנגעבויטען הייזערן פלאטץ מאכען זאָללטע. ער גלויבטע זיך וויא דורך צויבערייא אין זיינע פאטער-שטאדט צוריקפערזעטצט, אין דאס אלטע פרעססבורג מיט זיינען ווינקעליגען געסכען אונד זיינער אונהיימליכען יודען-גאססע. דיא שוואַרצען מיעטען, דיא זיך ענגער אונד ענגער געגען איינאנדער נייגטען, דיא פיעלען פערקויפערטען, בלאַבגעלבען גיעבעל, אוים דערען אינגען דאס עלענד הערויסבליקטע, אללעס העטטע דיא ערינגערונג אן דיא אלטע פרעסבורגער יודענשטאדט וואַכגערופען, אויך וועגן ניכט אן צאהלרייכען שפייזעהייזערן אונד שלאכטערלעדען דיעזער געגענד דיא דרייא בעקאננטען העברעאישען בוכשטאבען „בשר" געפראנגט העטטען.

אונד נאָך אנדערע העברעאישע אינשריפטען פערריעטהען, דאס היער איינע אלטגלייביגע יידישע בעפאָלקערונג אים ענגען אנשלוס אן איינאנדער הויזטע אונד פאָן דען ניימאָדישען געוואָהנהייטען אנדערער שטאדטטהיילע ניכטס וויססען וואָללטע.

היינריך שטאנד פאָר איינעם עקהויזע, אויף וועלכעם אין גראָסען בוכשטאבען צום בעזוכע דער בילליגסטען אונד נאהרהאפטעסטען קיכע דער שטאדט פעסט איינגעלאדען ווארדע. עס גאב דא נאָך דען פערשפרעכונגען דער פלאקאטע „פיינע ווינע" אונד „עכטע ביערע"; אן בעשטיממטען וואָכענטאגען בעשטיממטע ליעבלינגסשפייזען, איינגעמאכטע הינער, בראטען מיט וועקקיכע, אָדער אויך „שאָלעט" אבער איבער יעדער טאפעל שטאנדען דיא דרייא העברעאישען בוכשטאבען „בשר" אונד ערקלערטען קורץ אונד בינדיג, דאס אללע געניססע דיעזעס הויזעס שטרענג נאך דען רעגעלן בערייטעט ווארען, וועלכע מאזעס דען יודען פאָר איינגען טויזענד יאהרען אים אויסטראגע גאָטטעס פערקינדעט האט.

היינריכס נייגיער פערפינסטערטע זיך. וויעדער שטאנד דיא געשטאלט דעס „עוויגען יודען" פאָר איהם, וויעדער שטאררטען איהן דיא גראָסען, מידען, יאמערפאָללען אייגען אן. שפיעלטע עטווא איין געקיישער גייסט מיט זיינעם לעבען, דאס עס איהן איממער וויעדער מישטען אין דיעזע ענגע וועלט טריעב?

דא וואורדען אים הויזע פאָר איהם שעלטענדע שטיממען לויט. טהירען וואורדען אויפגעריססען, אונד פלאָטצליך שטירצטע ריכט נעבען איהם איין קליינער מאנן דיא שטיילע טרעפפע הערונטער אויף דיא שטראססע הינוים אונד פיעל נאָך ריקווערטס הין. דאס דער קאָפף האַרט אויף דאס פפלאסטער אויפשלוג.

היינריך טראט איילינג הינצו, אונד דא אין דער מענשענלערען שטראסע קיינע אנדערע הילפע צור האנד וואר, בעמיהטע ער זיך אלליין, דען פערוואונדעטען אויפצוהעבען. דער מאנן וואר „אונזויבער", אבער ניכט עבען „בעטטעלהאפט" געקליידעט. אים געזיכטע וואר ניכטס פאָן טרונקענהייט אָדער טרונקזוכט צו בעמערקען. אלס היינריך איהן קרעפטיג אונטער דען אכסעלן אנגעפאסט האטטע, שלוג ער דיא אויגען אויף, היעב זיך מיט דער האנד דיא שמערצענדע שטעללע אם הינטער-קאָפף אונד ריכטעטע זיך ראש, וועגן אויך אין וועניג שוואנקענד, עמפאָר. היינריך ערמאנטערטע זיך, דען מאנן שאָן איינמאל געזעהען צו האבען.

ער באָט איהם נאָך פערנער זיינען בייסטאנד אן אונד פראגטע איהן: „אוים וועלכעם גרונדע האט מאן זיא זאָ הערצלאָז צוריקגעשטאָסען?" — דער פרעמדע לאכטע אויף, אונד אנדעם ער זיך דאָך וויעדער אויף היינריכס ארם איינשטיטצטע, זאגטע ער: